

Nr 370.

Av herr **Carlström**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 75, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m.*

Sjukkasfrågan kommer antagligen vid innevarande års riksdag att lösas — i trötthetens tecken. Såsom alltid, då ett förslag efter upprepade motgångar ånyo framlägges, sker antagandet i riksdagen, inte efter övertygelsen om lämpligheten eller styrkan av detsamma, utan under känslan av att »något måste göras» eftersom frågan så länge stått på dagordningen. Om det gjorda sedan visar sig vara tämligen oöverlagt i fråga om de ekonomiska och sociala konsekvenserna, så pekar man i regel på den omständigheten att frågan trängde sig fram som ett led i ett visst reformarbete, som ej utan våda kunde uppskjutas.

Då jag i en annan motion II: 232, angående rationaliseringen av den sociala försäkrings- och hjälpverksamheten, upptagit hållbarheten i ett sådant reformarbete till närmare skärskådande, skall jag — med hänvisning till denna motion — ej här vidare ingå på frågan om följderna av detsamma ur statlig ekonomisk synpunkt. Men då nu till frågan om sjukkasselagen knutits ett nytt led av social hjälpverksamhet av det rena understödets karaktär, nämligen moderskapsunderstöd utan anslutning till sjukkassa, kan jag ej underlåta att påpeka de sociala följderna av understödsgivande på denna väg.

Genom den 1918 uppmjukade fattigvårdslagen och genom pensionsförsäkringslagens bestämmelser om pensionstillägg och understöd i samband med avgiftspensionen, har under senare åren stora delar av vårt lands befolkning mer och mer bibringats den uppfattningen, att det allmännas stöd är det rentav primära, som man har att lita till i alla livets förhållanden. Understödsandan börjar att mer och mer gripa omkring sig även bland folklager, som förr ansågo det som en given plikt att sörja för sig själva och sina anhöriga. Kommunernas fattigvårdskostnader stiga i kapp med statens kostnader för tilläggspensionerna, och från landets alla delar yppar sig en stigande oro från fattigvårdsstyrelsernas sida för varthän det hela slutligen skall bära. Kommer utvecklingen på detta område att fortfa, måste följden bli ett moraliskt sammanbrott, ur vilket ingen räddning gives, förrän de ekonomiska understödsresurserna från det allmännas sida äro uttömda och en allmän fattigdom ånyo tvingar människorna att främst lita till sig själva och sin egen förtänksamhet. Den missriktade humaniteten i vår tid — som går ut på att söka hjälpa på ett sätt som inte ger sken av »gåva» utan av »rätt» — är den yttersta orsaken till denna beklagliga tendens. Det kan aldrig

undgås att en del människor, förvällat eller oförvällat, komma i nöd och behöva hjälp från det allmänna; men om denna hjälp ej är knuten till egna prestationer från den hjälpbehövandes sida, måste den givas på ett sätt och under former, som ej gör den åtråvärd även från håll där den strängt taget icke behöves.

Att sjukkassorna nu i den kungl. propositionen föreslås skola övertaga en utvidgad moderskapshjälp för *försäkrade* mödrar är ingenting att anmärka emot, ty moderskapet är ju vid tiden för barnets nedkomst att jämföra med sjukdomstillstånd i avseende på arbetsförmåga och extra utgifter. Men att överföra även *icke* försäkrade mödrar till sjukkasseorganisationens verksamhetsområde kommer att leda till ett ytterligare förfuskande av självhjälpsidén och ett fortsatt uppmuntrande av understödstagareandan. Understöd bör vara understöd och givas av organ, som har understöds-, ej försäkringsuppgifter.

Är det för övrigt så alldeles givet, att icke rena sjukdomsfall för *icke* försäkrade kunna vara lika ömmande, eller socialt sett lika nödvändiga att omhändertaga som barnaföderskornas? Varför inte ålägga sjukkassorna att bli organ även för sjukhjälp åt *icke* försäkrade! Detta blir tydligen nästa steg, om den obligatoriska försäkringen dröjer några år.

Det måste för övrigt bli en föga uppbygglig syn att, efter det föreliggande förslagets genomförande, se huvudparten av landets jordbrukare som understödstagare vända sig till sjukkassorna och erlægga 2 kronor för att utfå ett bidrag om 30 kronor vid inträffad lycklig tilldragelse i familjen. Ty med 500 kronor beskattningsbar inkomst som gräns blir flertalet av dem understödsberättigade, och genom inbjudande lagstiftning skall det lyckas att förkväva även den självkänsla som dessa ännu besitta.

Denna sammankoppling av försäkring och understöd är olycklig och bör undvikas. Jag anser därför, att om nu sjukkassefrågan vid denna riksdag nödvändigt skall genomföras då ej bör medtagas Kungl. Maj:ts förslag i avseende på *icke* sjukförsäkrades moderskapsunderstöd. Den uppgiften kan ett annat år lämpligen anförtros barnavårdsnämnderna.

Jag hemställer sålunda,

att, därest riksdagen skulle besluta bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 75 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar m. m., riksdagen måtte avslå detsamma i vad det berör moderskapsunderstöd åt *icke* sjukförsäkrade barnafödersker.

Stockholm den 7 mars 1931.

Oscar Carlström.

I motionens syfte instämma:

Emil Gustafson. *Eric Björnberg.* *J. A. Ander.*
A. W. Lundén. *O. Johansson.*